

Spis rzeczy

Filozofia w oczach racjonalisty — <i>Klemens Szaniawski</i>	5
Przedmowa	19
Wstęp. Teoria poznania i metafizyka oraz pozostałe nauki filozoficzne	23
Część pierwsza. Teoria poznania	
Rozdział pierwszy. Klasyczne zagadnienia teorii poznania	27
Rozdział drugi. Zagadnienie prawdy	29
Klasyczna definicja prawdy i zarzuty przeciw niej podnoszone. Prawda jako zgodność z kryteriami. Nieklasyczne definicje prawdy. Właściwe sformułowanie klasycznego pojęcia prawdy. Sceptycyzm i jego odparcie. Nieklasyczne definicje prawdy prowadzą do idealizmu	
Rozdział trzeci. Zagadnienia źródła poznania	44
Psychologiczna i epistemologiczna wersja tego zagadnienia. Aprioryzm i empiryzm. Aprioryzm skrajny. Empiryzm skrajny. Empiryzm umiarkowany. Aprioryzm umiarkowany. Spór empiryzmu i aprioryzmu o charakter twierdzeń matematyki. Matematyka czysta i matematyka stosowana. Pogląd empiryzmu umiarkowanego. Pogląd empiryzmu skrajnego. Konwencjonalizm. Pogląd aprioryzmu umiarkowanego. Nauka Kanta. Istota poznania apriorycznego wedle fenomenologów. Racjonalizm i irracjonalizm	
Rozdział czwarty. Zagadnienie granic poznania	76
Dwa rozumienia transcendencji. Epistemologiczny idealizm immanentny. Spostrzeżenie i jego przedmiot. Epistemologiczny idealizm transcendentalny. Kant jako przedstawiciel transcendentalnego idealizmu. Realizm. Pozytywizm. Nepozytywizm	

Rozdział piąty. Stosunek teorii poznania do innych nauk filozoficznych	97
Część druga. Metafizyka	
Rozdział pierwszy. Pochodzenie nazwy „metafizyka” i podział zagadnień	101
Pochodzenie wyrazu „metafizyka”. Podział problematyki metafizycznej	
Rozdział drugi. Ontologia	104
Zadania ontologii. Przykłady pojęć analizowanych przez ontologię. Twierdzenia ontologiczne	
Rozdział trzeci. Metafizyczne wnioski z refleksji nad poznaniem	110
§ 1. Zagadnienie przedmiotów idealnych. Spór o uniwersalia	110
Idee platońskie. Uniwersalia. Współczesna postać sporu o uniwersalia	
§ 2. Zagadnienie idealizmu metafizycznego	114
a) Idealizm subiektywny. Konsekwencje idealizmu epistemologicznego. Teza idealizmu subiektywnego. Rzeczywistość i jej pozory w świetle idealizmu subiektywnego	
b) Idealizm obiektywny. Połowiczność idealizmu subiektywnego. Sądy w sensie psychologicznym i sądy w sensie logicznym. Świat ducha obiektywnego. Teza idealizmu obiektywnego. Przedstawiciele idealizmu obiektywnego. Dialektyka Hegla. Dialektyka Hegla i dialektyka Marksa	
c) Metafizyczny realizm. Realizm naiwny i krytyczny	
Rozdział czwarty. Zagadnienia metafizyczne wyrastające z rozważań nad przyrodą	131
§ 1. Zagadnienie substancji i struktury świata	131
§ 2. Zagadnienie duszy i ciała	132
Jakie substancje istnieją w przyrodzie? Dualizm. Dualizm skrajny i umiarkowany. Monizm i jego odmiany. Materializm. Materializm mechanistyczny. Materializm dialektyczny. Materializm w walce z idealizmem. Materializm w walce z dualizmem. Ogólna charakterystyka materializmu. Stosunek zjawisk fizycznych do psychicznych. Uczuciowe motywy opozycji przeciw materializmowi. Spirytualizm. Mo-	

nizm właściwy. Teoria identyczności. Monizm immanentny	
§ 3. Determinizm i indeterminizm	161
Spór o przyczynowy ustrój przyrody. Analiza i krytyka pojęcia przyczyny. Zagadnienie przewidywalności. Prawa przyrody prawami statystycznymi tylko? Wolność woli. Zagadnienie istnienia przyszłości	
§ 4. Mechanizm i finalizm	171
Spór o celowy ustrój świata. Celowość antropomorficzna. Mechanizm biologiczny i witalizm. Pojęcie ustroju celowego, odmienne od antropomorficznego. Neowitaliści. Holizm. Celowość utylityczna. Optimizm i pesymizm	
Rozdział piąty. Zagadnienia metafizyczne wyrastające z religii	186
Religijne pojęcie bóstwa. Nieśmiertelność duszy. Metafizyka religijna. Filozoficzne pojęcie bóstwa. Dowody istnienia Boga. Bóg i świat. Ateizm. Zagadnienie nieśmiertelności duszy u filozofów. Metafizyka religijna i etyka	
Uwagi końcowe	195